

ressò mont-roigenc

UNA CRÒNICA DELS PRATS DELS ANYS CINQUANTA I SEIXANTA (4)

Martí Rom

www.martirom.cat

01-01-2024

En aquella estació del tren dels Prats (el “baixador” de Mont-roig), durant molts anys, hi va haver una persona remarcable. Era el cap de l’estació, el senyor Ramon. Venia d’una família de ferroviaris; sembla que això era freqüent. Tenia ja una certa edat, era de tracte agradable i tenia una figura prou voluminosa. Es podria dir que fou la primera autoritat que vaig conèixer. Quan estava a punt d’arribar el tren es posava aquella gorra vermella i sortia a l’andana. Es situava a l’inici del tren on el podés veure el maquinista i quan ja havien pujat i baixat els viatjants alçava la banderola per donar la sortida al tren. Curiosament era qui, als anys seixanta, també “cantava” la subhasta del peix acabat de pescar a la plaça del Pòsit del port de Cambrils.

Era tot un espectacle veure’l “cantar” el preu, dient molt de pressa, però molt, aquella cantarella de xifres decreixents: “quaranta, trenta-nou, trenta-vuit, trenta-set, trenta-sis...”. Fins que algú dels compradors, de les botigues del poble, aixecava la mà.

“Trenta-dos” conclouïa. La seva esposa, la senyora Conchita, ens feia algunes visites al xalet i era amiga de la mare. No tenien fills. Als estius tenien un nebot, el Santiago, que era fill d’un germà del senyor Ramon, també ferroviari. Era d’un poble de Múrcia. Sovint també s’afegia als nostres jocs. Aquell matrimoni era de Palència. Passats els anys, varen tornar a aquella ciutat. Sovint la senyora Conchita i la mare es trucaven explicant-se mútuament les possibles novetats familiars.

Curiosament, l’àvia materna de l’Adrià Redó Arias (dit “Adrianín”), Teodora Cebrián González¹, era també de Palència com la senyora Conchita. Aquest, m’ha facilitat una fotografia on es veuen les dues al casament del seu oncle Antoni Redó Arnau (1961).

Teodora Cebrián González i senyora Conxita

A partir dels meus onze o dotze anys, cap al 1961, quan arribava el primer dissabte d’agost, la Fira, la festa grossa del poble, aprofitava per pujar-hi. Hi anava amb el carro del tiet Josep (Ferratjes Tost) aprofitant el seu retorn al poble el dia que havia baixat als Prats a treballar l’hort i veure la seva germana, la meva àvia. La mare em preparava un parcellet amb la roba necessària per passar uns dies a casa de la meva àvia paterna, Teresa Tost Puñet, a “cal Panadero”. Amb el carro trigàvem una hora o una mica més

¹ Havia nascut el 1905 a Osornillo (Palència). Posteriorment, en casar-se va anar a viure a Herrera de Pisuerga (Palència). Aquí va néixer la mare de “l’Adrianín”, Cristina Arias Cebrián.

fins al poble. Un pic arribàvem a l'encreuament de la carretera nacional amb la que duia a Mont-roig, la dita “carretera de la mar” (T-323), el tiet Josep posava les rodes del carro dins de les roderes que hi havia marcades al terra i deixava que el matxo anés tot sol, sense necessitar de les regnes (llongues a Mont-roig) per guiar l’animal, fins al poble. Era com una mena de “vies de tramvia”. N’hi havia unes per pujar i unes altres per baixar del poble.

Potser el més curiós d’aquella època era que, quan et deien o quedaves a una hora determinada, calia preguntar si era “hora nova o hora vella”. El 17 de març de 1940, a inicis de la Segona Guerra Mundial i quan semblava que l’Alemanya de Hitler imposaria el seu ordre a Europa, el seu correligionari Franco, va ordenar canviar l’hora a Espanya per adequar-la a la d’Alemanya. Es va avançar una hora, quan li correspondria la mateixa hora que la Gran Bretanya, Portugal o les Illes Canàries. Encara ara anem a hora “franquista”, avançada al sol.

Recordo la vida d’aquells anys com si fos una pel·lícula en blanc i negre (i de format tres per quatre). El temps corria a una velocitat més lenta, els dies es feien llargs. Grans i petits teníem temps per a tot. Als vespres, i quan calia, s’omplia el gran rafal (cobert) del “Casal Miramar”, de casa, de “beatets”, “terrassencs” i “xarels”. Les converses tan sols eren interrompudes per la foscor de la nit. Els xiquets estàvem per allà.

Tinc una fotografia de nosaltres i tots ells asseguts (un xic atapeïts) al voltant d’aquella llarga taula que teníem a la dreta del rafal. Sovint nosaltres també teníem familiars o amics, ja sigui a passar el dia o a quedar-se alguns dies. Entre uns i altres, érem una multitud enmig d’aquells Prats gairebé solitaris i isolats del món.

Aquest retrat fou fet a l'estiu del any 1957, a la terrassa dels Prats.

De dreta vers esquerra.

Carme Borràs a la falda la neta,
Miquel Brú (beatet) a la falda el net
Pere Gil Callao (tio Pere de l'Ametlla de Mar)
Carme Rebull Lleó (muller)
Josep Miquel Martí Rom (net del que s'ignia sota)
Cecília Saladié (jove de Pere Gil Callao)
Francesc Martí Rom (net del que s'ignia sota)
Roser Rom Ferratjes (filla)
Modest Tost Puñet (oncle carnal del meu gendre)
Dolors Ferratjes Tost (muller meua)
Francesc Rom Serra (el que sota s'ignia)
Pere Gil Rebull (fill de Pere Gil i Carme Rebull)
Dolors Tost Boronat (mare de la meua muller i Ferratjes)
Antoni Gil Saladié (fill de Pere Gil i Cecília Saladié)
Josep Maria Gil Saladié (a la banqueta (fill de Pere i Rebull)
Cinta (noia de fer feina) a la caseta

Mont-roig.
Francesc Rom Serra

Descripció del meu avi, Francesc Rom Serra²

² Descripció que fa el meu avi, Francesc “Cisquet” Rom Serra (1957):
De dreta a esquerra: Carme Borràs Serra (a la falda una neta), Miquel Brú “Beatet” (a la falda un net), Pere Gil Callao (“tio Pere” de l’Ametlla de Mar), Carme Rebull Lleó (muller de l’anterior), Josep Miquel Martí Rom (el meu net), Cecília Saladié (jove de Pere Gil Callao), Francesc Martí Rom (el meu net), Roser Rom Ferratjes (la meua filla), Modest Tost Puñet (oncle carnal del meu gendre), Dolors Ferratjes Tost (la meua muller), Francesc Rom Serra (el que sotasigna), Pere Gil Rebull (fill de Pere Gil Callao i Carme Rebull Lleó), Dolors Tost Boronat (mare de la meua muller), Antoni Gil Saladié (fill de Pere Gil

Quan els “Xarels” decidien marxar, sovint quasi de nit, deien “*anémone!*!”. I si l’altre trigava una mica li deien “toca!” o “toquem” (si calia dir-ho en plural).

El 1954, a casa, varen comprar el tros de les Eixermades que hi havia a la part superior del terreny dels Prats; és a dir, el tros de damunt de la timba. D’aquesta manera tindriem des de la via del tren fins a la mar. Vàrem poder, quan vam tenir cotxe, entrar per dalt que era més directe i fàcil. Fins aleshores s’havia d’agafar aquell camí que feia una bona volta i era costerut.

A inicis de setembre anava a la verema a aquelles dues eixermades que teníem, la que hi

havia entre la via del tren i la carretera nacional i la que està uns 300 metres més amunt, pujant pel camí de “cal Sec”. Ambdues tenien plantada vinya. El tiet Josep llogava alguns homes i amb uns dies feien la verema dels dos trossos. La que hi havia al costat de la via del tren calia espavilar-se doncs era “espigolada” pels viatgers d’aquell tren dit el “*sevillano*” quan s’aturava una bona estona a l’estació del tren.

“Casal Miramar”

A mi m’agradava anar a veremar (“vermar”, diuen a Mont-roig). Era una cosa diferent. De tan tallar raïm, hi havia moscatell però també molta garnatxa, et quedaven les mans totes untoses. Com que feia molta calor, havies d’anar amb un barret. De tant en tant, sense adornar-te’n, et tocaves la cara per alguna gota de suor. Aleshores, fins i tot la cara et quedava llepissosa. Al vespre, calia banyar-se per treure’s la calor i l’empastifada que duïes. Recordo que també hi havia uns pocs ceps de raïm picapoll. Era més suau, no tenia tanta dolçor. M’agradava.

En general el Mont-roig d’inicis o mitjans dels seixanta era pràcticament igual que el d’abans de la guerra, gairebé com el d’inicis del segle XX. Amb la fi del segle XIX, amb la fil·loxera matant els ceps i la pèrdua de totes les vinyes, l’economia local es va estancar. Malgrat tot, una espurna de modernitat va arribar els anys trenta, a Mont-roig, amb uns pocs cotxes. La Guerra Civil (1936-1939) ho va aturar tot i va deixar l’Espanya de la primera postguerra plena de penúries. Es va imposar el racionament dels aliments (fins al 1952). Hi havia fam acompanyada de malalties (la tuberculosi, per exemple). No fou fins aquells inicis dels seixanta, amb la irrupció del turisme, que la economia va començar a reeixir.

El 1962 fou un any rellevant respecte a aquell entorn dels Prats a tocar de l’estació de tren. Es va instal·lar el càmping “Marius” (ara càmping “Alannia Els Prats”), a ponent

Rebull i Cecília Saladié), Josep Maria Gil Saladié (a la banqueta, fill de Pere Gil Rebull i Cecília Saladié) i Cinta (noia de fer feina, a la cadira).

Aquest Modest Tost Puñet era un germà de la meva àvia Teresa, casada amb Miquel Martí Aragonès dit “Panadero”. Fou aquell metge mont-roigenc que va aconseguir eradicar el conreu de l’arròs en els aiguamolls dels Prats i les Pobles. Vegeu: “Modest Tost Puñet. Un metge mont-roigenc” del llibre “Mont-roig: esberles d’un mosaic esbocinat” de Martí Rom (Arola Editors, 2019), pàg. 199.

del xalet, a uns cinc-cents metres. Més enllà, també s'hi van construir els càmpings "Torreón del Pirata" (més tard, "Torre del Sol") i el "Playa Montroig".

Marius, era el nom de pila de qui va crear aquell càmping. Ens va demanar permís per fer arribar el corrent elèctric fins allà. A casa era llavors el darrer punt de llum. Van posar un pal a la cantonada de la part de dalt de la finca, tocant a la timba i al terreny de ponent del costat. Era un suís "guapot" i agradable. Passats els anys, quan ja podia deixar el càmping en mans d'altres, cada dia venia passejant des d'allà pel camí i sovint s'aturava al xalet a parlar breument amb l'avi o la mare.

En aquell territori solitari van començar a aparèixer d'altres persones, alguns que passaven passejant pel nostre camí, per aquell antic "Camí de Sanitat". No eren coneguts. Un dia varen passar un parell de noies amb pantaló curt (tampoc gens curt, no se'n duia). Fou una sorpresa. Era un gran contrast. Per exemple, a la platja coexistien noies amb aquells bikinis (prou decents vist els d'ara) amb el meu avi Cisquet que encara es banyava amb un mallot complet, com havien fet pràcticament tots els homes fins aleshores.

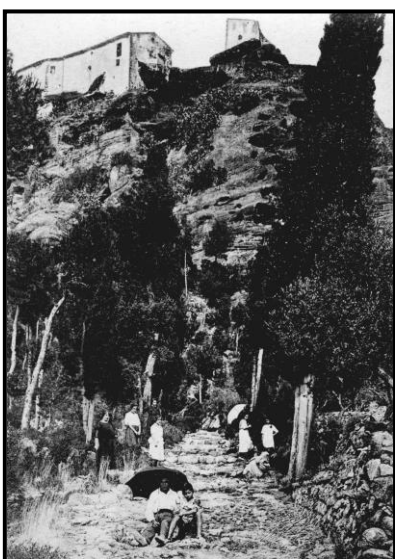
L'Espanya dels inicis dels anys seixanta faria un canvi radical. Deixaria enrere les penúries dels anys quaranta i cinquanta. Hi hauria una evident millora econòmica que va permetre començar a emmirallar-se amb Europa. Les classes mitjanes van poder adquirir el seu primer cotxe, generalment era un "Seat 600" (es va començar a fabricar a la Zona Franca de Barcelona el 1957). El turisme ajudaria a arribar la modernitat. El "Ministerio de Información y Turismo" crearia la campanya "Spain is different" per atreure turisme europeu. Des del mateix ministeri impulsaria la producció de la pel·lícula "Bahía de Palma" (1962) on una sueca (Elke Sommer) lluia el primer bikini del cinema espanyol. Era l'avís de la invasió que s'anava a produir: noies amb poca roba per les platges espanyoles que trencaven totes les normes anteriors de decència i moralitat. El turisme massiu duia divises, diner fàcil. Benvingut.

Amb la nova situació, cap al 1962 els "Beatets" i els "Xarel" varen vendre els seus Prats (cansats de les "llevantades que feien entrar l'aigua salada de la mar") a persones de Barcelona que no hi farien res esperant el moment de treure'n profit (especulació). Esperant el millor moment van passar els anys. Aviat aquells terrenys serien qualificats de no edificables. Des del nostre xalet cap a ponent sols estaria habitat, unes setmanes a l'estiu, aquell altre de "ca la Sabatera", uns tres-cents metres enllà i, damunt seu, a "cal Madriles"

Aquell 1962 també fou l'any que els Sanromà es van fer un (primer) xalet en aquell indret. Aquests eren gairebé una tribu, una munió de pares i fills. Molts pares, molts germans i molts cosins. Van fer un xalet al costat mateix que el dels "Juanillos". Hi havia l'àvia, la senyora Maria Sanromà Gili, la seva filla Carmina López Sanromà, el seu marit Josep Maria Rosell Calbó, uns quants fills: Mercè (també dita "Merche"), Maricarmen, "Sunsí" (Assumpció), Josep Maria "Jose", "Quinito" (Joaquim), Jordi i més tard vindria la Marta.

També hi eren sovint el fill de la senyora Maria, el Juan José (López Sanromà) amb la seva esposa la Maite Vilà Planell i els seus dos fills, el "Janó" i el Jordi. També el germà de la Maite, el Josep Vilà Planell amb la seva esposa Berta i els fills: "Jósep"

(Josep Francesc), Joan Albert (posteriorment s'ha fet dir "Joan", viu al carrer d'Amunt) i Xavier. Aquests darrers venien ocasionalment. Deu-n'hi-do quina família!

La senyora Maria Sanromà Gili era de Montblanc, tot i que aviat els seus pares es van traslladar a Vilanova i la Geltrú³. Tenia una germana, la Lola, que s'havia casat a "cal Boronat" a Mont-roig, amb Joaquim Boronat Benaiges. Un cop que va anar a passar uns dies al poble, va conèixer un fotògraf barceloní Joaquín López Bellver que, encarregat per la "Vda. de Benaiges" (Teresa Nogués Sardà, neboda del pedagog i republicà Agustí Sardà Llaberia⁴) estava fent vint fotografies del poble per tal de

publicar-les en un llibret / talonari que es vendria al públic⁵. Casualment la senyora Maria surt a les postals tretze i catorze ("Camino de Ntra. Sra. De la Roca" i "Subida a Ntra. Sra. De la Roca"), és aquella noia de l'ombrel·la blanca. En aquestes dues també hi surt el fill de la "Vda. de Benaiges", Antoni Benaiges Nogués, que és el que està assegut a terra, al davant, acompanyat d'un nen. Aquest seria el famós mestre de la Tècnica Freinet assassinat pels franquistes el 19 de juliol de 1936 a Briviesca (Burgos)⁶.

Aquella sèrie de fotografies, a més de ser una col·lecció única del Mont-roig antic, fou la causant del casament del fotògraf amb la noia de l'ombrel·la blanca, la Maria Sanromà. Coses del destí!

El cunyat de la senyora Maria, Joaquim Boronat Benaiges, fou el pare del metge mont-roigenc Joaquim Boronat Sanromà que, casat amb Assumpció Rom Foguet, van tenir dos fills: el Joaquim i la Mercè Boronat Rom (el primer tenia uns cinc anys més que jo i la segona un parell). Aquests, estaven en una Pobla, al final i a llevant del barranc de la Pixerota. Aquí anaven els estius els Sanromà abans de fer cap als Prats.

³ El pare, Joan Sanromà, era comerciant d'oli. La marca que comercialitzava era "La paella". Per la qual cosa, aquelles dues xiquetes, la senyora Maria i la seva germana Lola eren conegudes com "les paelles".

⁴ "Agustí Sardà Llaberia: Pedagog i republicà" del llibre "Mont-roig: esberles d'un mosaic esbocinat" (Arola Editors, 2019), pàg. 151.

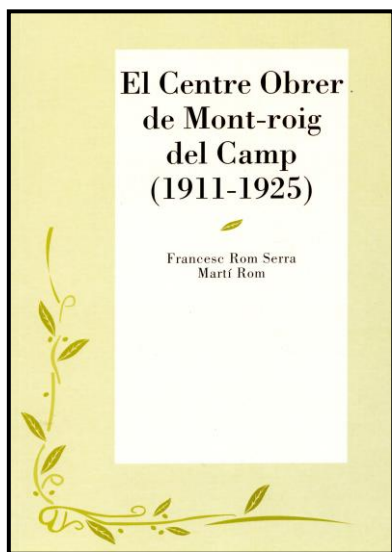
⁵ "Joaquín López Bellver i la col·lecció de fotografies antigues de Mont-roig" del llibre "Mont-roig: esberles d'un mosaic esbocinat" (Arola Editors, 2019), pàg. 575.

⁶ "Antoni Benaiges Nogués: Un mestre Mont-roigenc assassinat el 1936" del llibre "Mont-roig: esberles d'un mosaic esbocinat" (Arola Editors, 2019), pàg. 319. També "Antoni Benaiges Nogués: Un mestre mont-roigenc assassinat el 19 de juliol de 1936 a Briviesca (Burgos)" del llibre "Mont-roig: D'altres esberles d'un mosaic esbocinat" de Martí Rom (Arola Editors, 2023), pàg. 83.

Assumpció Rom Foguet havia nascut a Nova York (1921-2007). Els seus pares eren Josep Rom Vidiella (1893-1961) i Assumpció Foguet Pedrol (1896-1978). El primer era dels “Rom comerciants de Mont-roig”⁷. Va viure uns anys a Nova York.

Aquella contrada estava canviant la seva fesomia. Ara hi havia el xalet dels Sanromà i se’n construïen d’altres. Al costat, a ponent dels Sanromà, hi havia el del constructor Estanislau Roca Dalmau, dit “Tilau”⁸. S’hi estava la seva esposa Dolors (“Lola”) Blanch Castellví i els seus fills Maria Dolors i Estanislau.

A sota, la timba de “cal Marcó”, una mica més enllà de “cal Juanillo”, hi havia “cal Calendín”. Feien hort i a vegades la meua mare (Roser Rom Ferratjes) hi anava a comprar. Al costat, a ponent, hi havia els Prats de “cal Nostre Senyor de la Calla”; hi havia una caseta, bassa i sènia. Eren del matrimoni Miquel Bargalló Borràs i Carme

Bargalló Gibert. Tindrien dues filles: l’Esther (posteriorment companya de tantes activitats culturals: “**Ressò mont-roigenc**”, “Centre Miró”, pedra seca...) i la Cristina. Cap al 1961 el Salvador Marcó els hi va comprar i a canvi, a més, els hi va donar un tros de la seva finca: la cantonada de ponent que donava a la mar. S’hi van aixecar un xalet.

Curiosament, el besavi de l’Esther Bargalló Bargalló, Miquel Bargalló Martí (dit “Nostre Senyor de la Calla”) i el meu, Josep Ferratjes Munté, eren molt amics. Ambdós foren fundadors del “Centre Obrer” de Mont-roig, conegut com “L’Obrera” (1911-1923). El primer seria alcalde de Mont-roig del 1917 al 1920. El segon, el president de “L’Obrera”.

Gairebé davant del xalet de “cal Nostre Senyor de la Calla” n’hi havia un altre que era d’unes senyores grans, solteres, de Tarragona. La gent deia que eren parentes de l’arquebisbe de Tarragona, Benjamín de Arriba y Castro. Tenien presència d’una certa honorabilitat.

Com anem veient, aquell indret relativament tranquil es va omplint de nous xalets, de gent i de molts xiquets i xiquetes. Continuaven els “Juanillos” i l’Adrianín; aquests per poc temps, potser un o dos d’anys. El meu entorn vital es va expandir. Hi havia nous companys i companyes. La Mercè Rosell López (de “cal Sanromà”) tenia dos anys més que jo. Amb la seva germana Maricarmen compartíem edat. La Maria Dolors Marcó tenia un any més; fins aleshores, havia tingut poc o cap contacte, era una xiqueta en un entorn de xiquets. Ara també hi havia l’Estanislau “Tilau” Roca Blanch (també de la meua edat) i sovint va començar a baixar el Miquel Mestres. També hi havia la cosina del “Tilau”, la Montserrat Nin Blanch. Era de La Secuita i venia a passar l’estiu a casa de la germana de la seva mare. Fou una amiga especial. La vida no sempre és llarga i planera. La Montse va morir als vint i pocs anys.

⁷ “La nissaga dels Rom (6): Els Rom comerciants de Mont-roig” del llibre “Mont-roig: D’altres esberles d’un mosaic esbocinat” (Arola Editors, 2023), pàg. 337.

⁸ En el Cens electoral de Mont-roig de 1955 consta que viu al carrer de la Roca núm. 23 i té 41 anys.

El meu germà Francesc era de l'edat del "Jose", del "Janó", del "Jósep" i pràcticament del Joan Albert ("Joan"). I també del Salvador Marcó (fill).

El panorama humà s'havia expandit considerablement. Iniciàvem la nostra adolescència.